

## De herkenning van *Populus x canescens* 'Witte van Haamstede' en *Populus x canescens* 'Limbricht' \*

The identification of *Populus x canescens* 'Witte van Haamstede' and *Populus x canescens* 'Limbricht'

J. T. M. van Broekhuizen en O. R. Tenge

Afd. Houtteelt, I.B.O., Landbouwhogeschool

### Inleiding

In 1968 werden twee in Nederland geselecteerde klonen van *P. x canescens* uitgegeven en onder controle van de NAKB in de handel gebracht. Nadere gegevens hierover zijn gepubliceerd door Koster (2). Nu deze rassen op de markt zijn, moeten ze geïdentificeerd kunnen worden. Daartoe werd aan de Afdeling Houtteelt van de Landbouwhogeschool een onderzoek verricht betreffende de morfologische verschillen.

Hoewel de bladvorm van *P. canescens* sterk afwijkt van die van de rassen, behorend tot de secties *Aigeiros* en *Tacamahaca*, kon toch gebruik worden gemaakt van de identificatiemethode van Broekhuizen (1). Dit is mede te danken aan de duidelijke verschillen die tussen beide rassen van *P. canescens* bestaan.

In het volgende zullen vooral die kenmerken worden genoemd die van belang zijn voor de herkenning van goed gegroeide planten in de kwekerij. Onder goed gegroeide planten worden verstaan, planten die voldoen aan de kwaliteitseisen, die door de NAKB worden gesteld. Het kunnen zowel planten zijn die in het jaar voorafgaande aan de identificatie zijn verkregen door vermeerdering door middel van zomerstekken en daarna in het voorjaar zijn teruggezet, als eenjarige planten, ontstaan door enting ("handveredeling") op *P. alba nivea*. De morfologische kenmerken van beide typen vertonen geen noemenswaardige verschillen.

Voor de betekenis van de bij de beschrijving gebruikte letters en indices wordt verwezen naar de publicatie van Broekhuizen (1). Wel dient er hier nogmaals op te worden gewezen dat de opgegeven getallen gemiddelden zijn. De werkelijke getallen kunnen daarvan in verschillende jaren enigszins afwijken. De verschillen tussen beide rassen zijn echter zo groot dat dit geen problemen zal opleveren.

Er moet rekening mee worden gehouden dat in de komende jaren nieuwe rassen van *P. canescens* dienen te worden beschreven. Daarom zijn in de beschrijving meer kenmerken opgenomen dan voor de her-

### Summary

A morphological description is given of nursery stock of two Dutch commercial clones of *Populus x canescens*. The symbols used are:

*l* = total length of the leaf

*hn* = length of the main vein

*b* = greatest width of the leaf

*e* = width of the leaf, measured at the middle of the main vein

*s* = length of the petiole

The main characteristics used for the identification can be summarized as follows:

#### 'Witte van Haamstede'

*Leaf*: width shorter than main vein; number of glands at the leaf base predominantly 0; young leaves green with brown at edges and top.

*Petiole*: average length less than 5 cm, shorter than  $\frac{1}{2}$  x main vein.

*Branches*: almost always straight, branch angle 65°.

#### 'Limbricht'

*Leaf*: width longer than main vein; number of glands at the leaf base predominantly 2; young leaves green.

*Petiole*: average length more than 5 cm, longer than  $\frac{1}{2}$  x main vein.

*Branches*: horizontal or drooping a little.

kenning van de twee behandelde rassen strikt noodzakelijk is. Daarmede wordt voorkomen dat de beschrijving in de toekomst herhaalde malen verder aangevuld dient te worden met kenmerken die dan wel gebruikt moeten worden. In verband met de overzichtelijkheid wordt na de beschrijvingen een samenvatting gegeven van die kenmerken, waarmede kan worden volstaan voor de onderscheiding van de beide thans behandelde rassen.

Over het aantal takken per plant wordt niets meegegeeld omdat dit aantal sterk wordt beïnvloed door het plantverband.

\* Verschijnt tevens als Communication nr. 12 van de Afdeling Houtteelt van de Landbouwhogeschool.

Foto's: Afd. Houtteelt.



Afb. 1. 'Witte van Haamstede'.

### Beschrijving 'Witte van Haamstede', ♀ (afb. 1 en 2)

**Ontluiking:** midden april

**Blad:** gemiddeld 13,5 cm lang (variërend van 12-14,5 cm) en gemiddeld 11 cm breed (variërend van 10,5-12 cm); lengte (l) van de bladschijf en die van de hoofdnerf (hn) groter dan de breedte (b) van het blad ( $b/hn = 0,89$ ,  $b/l = 0,83$ ); breedte in het midden ongeveer  $3/4 \times hn$  ( $e/hn = 0,70-0,80$ ); bladoppervlak iets schotelvormig; bladvoet steeds iets hartvormig; top, echter ook, in veel mindere mate, 1, 2 of 3; jonge, onvolgroeide blaadjes groen met een witte, viltige beharing, kleur vooral langs de rand en aan de top bruin; steel ongeveer 5 cm lang, steeds korter dan  $1/2 \times$  hoofdnerf. ( $s/hn = 0,40$ ), met de scheut een hoek van ca.  $75^\circ$  vormend.

**Scheut:** rond, geheel viltig behaard, groen; lenticellen meest ovaal, soms rond,  $1/2-2$  mm lang, gelijkmatig verdeeld; steunblaadjes lang (6-7 mm) en smal (1-2 mm), bovineinde iets naar buiten gebogen; knoppen ca. 4,5 mm lang, ca. 4 mm breed, grijs viltig behaard.

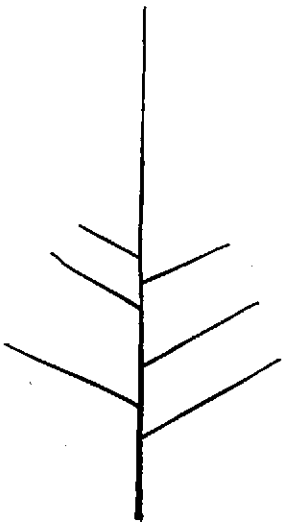
**Takken:** vrijwel steeds recht, opstaand (takhoek ca.  $65^\circ$ ).

### Karakteristieke kenmerken 'Witte van Haamstede'

**Blad:** breedte gemiddeld steeds kleiner dan de hoofdnerf; aantal kliertjes aan de bladvoet overwegend 0; jonge blaadjes groen met bruin.

**Steel:** gemiddeld hoogstens 5 cm, duidelijk korter dan  $1/2 \times$  hoofdnerf.

**Takken:** vrijwel steeds recht en opstaand.



Afb. 2. Habitus van 'Witte van Haamstede' in de kwekerij.

**Beschrijving 'Limbricht', ♂ (afb. 3 en 4).**

**Ontluiking:** midden april

**Blad:** gemiddeld 15 cm lang (variërend van 13-18 cm) en gemiddeld 15,5 cm breed (variërend van 13-18 cm); lengte (l) van de bladschijf en die van de hoofdnerf (hn) kleiner dan de breedte (b) van het blad ( $b/hn = 1,10$ ,  $b/l = 1,05$ ); breedte in het midden tussen  $3/4$  en  $1 \times$  hoofdnerf ( $e/hn = ca. 0,90$ ); bladoppervlak iets schotelvormig; bladvoet meest recht of iets hartvormig, soms iets wigvormig; top spits; aantal kliertjes aan de bladvoet overwegend 2, echter ook, in veel mindere mate 0, 1 of 3; jonge blaadjes bij de ontluiking en in de zomer geheel groen met een witte, viltige beharing; steel ongeveer 7 cm lang,  $1/2 \times$  hoofdnerf ( $s/hn = 0,50$ ), vrijwel loodrecht op de scheut staand. **Scheut:** rond, geheel viltig behaard, groen; lenticellen meest ovaal, soms rond,  $1/2-1 1/2$  mm lang, gelijkmatig verdeeld; steunblaadjes lang tot zeer lang (9-25 mm) en overwegend smal (2-5 mm), boveninde opvallend naar buiten gekromd; knoppen ca. 6 mm lang, ca. 4 mm breed, grijs viltig behaard.

**Takken:** gebogen, loodrecht afstaand of iets hangend.

**Karakteristieke kenmerken 'Limbricht'**

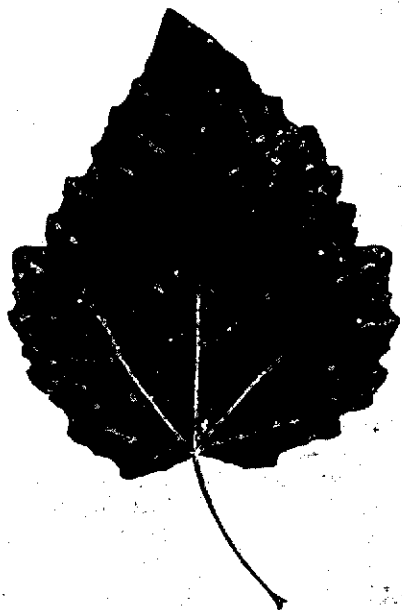
**Blad:** breedte gemiddeld steeds groter dan de hoofdnerf; aantal kliertjes aan de bladvoet overwegend 2; jonge blaadjes groen.

**Steel:** gemiddeld steeds langer dan 5 cm, steeds langer dan  $1/2 \times$  hoofdnerf.

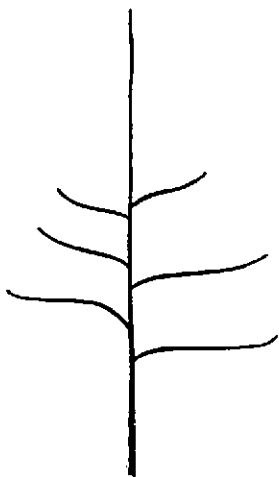
**Takken:** gebogen, loodrecht afstaand of iets hangend.

**Literatuur**

- 1 Broekhuizen, J. T. M. 1964. De herkenning van populiererasen in de kwekerij. Ned. Bosb. Tijdschr. 36 (4): 105-118; Comm. 7. Inst. of For. Res., Wageningen.
- 2 Koster, R. 1968. De grijze abeel. Populier 5 (3): 46-50.



Afb. 3. 'Limbricht'.



Afb. 4. Habitus van 'Limbricht' in de kwekerij.

## Berichten

### Persbericht Ministerie van Landbouw en Visserij

*Prof. dr. ir. J. F. Kools met pensioen*

Aan prof. dr. ir. J. F. Kools is met ingang van 1 augustus 1969 wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd onder dankbetuiging voor de belangrijke in zijn functie bewezen diensten eervol ontslag verleend als gewoon hoogleraar in de bosexploitatie, de boshuishoudkunde en de tropische bosgeschiedenis aan de Landbouwhogeschool te Wageningen.

Jannis François Kools, 26 juli 1904 geboren te Aardenburg, werd, na het landbouwingenieursdiploma te Wageningen met lof te hebben behaald, in juli 1928 benoemd tot houtvester bij de Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Tijdens een kort verblijf in het moederland in 1935 promoveerde ir. Kools tot doctor in de landbouwwetenschap op een proefschrift over de wissellandbouw in de residentie Bantam. Daarna was hij achtereenvolgens opperhouthvester in Banjoewangi, beheerder van een uitgestrekt djatibosgebied in Ngawi en directeur van de Middelbare Bosbouwschool te Madloen. Na terugkeer uit Japanse krijgsgevangenschap, tijdens welke hij o.a. twee jaar aan de beruchte Burmaspoorweg was tewerkgesteld, werd hij medio 1946 wederom geplaatst bij de Dienst van het Boschwezen, nu als inspecteur van het toenmalige hoofdkantoor te Djakarta, belast met speciaal de bosinventarisatie en planologische interpretatie van luchtfoto's.

Drie jaar later werd dr. ir. Kools in een vacature aan genoemde afdeling benoemd tot hoogleraar aan de Landbouwhogeschool te Wageningen. Hij specialiseerde zich in nauw verband met onderzoekers in Duitsland, Finland, Zweden en Noorwegen en vertegenwoordigers van de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij, Staatsbosbeheer en het Bosbouwproefstation "De Dorschkamp", in arbeidsstudies en rationalisatie in de bosbouw.

Tijdens zijn hoogleraarschap vervulde hij o.m. een FAO-bosbouwonderwijs missie naar het Midden-Oosten en adviseerde hij in bosbouwmogelijkheden op Nieuw-Guinea.

Prof. Kools is o.m. voorzitter geweest van de Commissie tot Onderzoek Rationalisatie in de Bosbouw, van het Nederlands Instituut van Landbouwkundige

Ingenieurs en van de Normalisatiecommissie voor benamingen van handelshoutsoorten. Hij publiceerde een groot aantal wetenschappelijke artikelen en vertaalde Russische en Japanse vakliteratuur.

### Persbericht Houtvoorlichtingsinstituut

*Voor het eerst houtskeletbouw in Londen*

In de Londense woonwijk Wandsworth is onlangs een project van 33 houtskeletbouwoningen gereedgekomen. Sinds de introductie van deze bouwmethode in Engeland is dit de eerste keer dat houtskeletbouw binnen het Londense stadsgebied werd gerealiseerd.

De betekenis van deze ontwikkeling is vooral gelegen in het feit dat de doorbraak van houtskeletbouw in Engeland volledig is nu is vastgesteld dat ook aan de zeer zware hoofdstedelijke bouwvoorschriften kan worden voldaan.

Elders in het land werden jaarlijks reeds duizenden woningen volgens de houtskeletbouwmethode tot stand gebracht; in 1968 naar schatting 25.000.

De huizen van het project-Wandsworth waren alle, vanaf de fundering, binnen vijf tot zes uur regen- en winddicht. Het aanbrengen van de bakstenen buitenbekleding bleek aanzienlijk sneller te gaan dan bij menige traditionele woning mogelijk was.

Naar aanleiding van dit eerste Londense houtskeletbouwproject worden momenteel onderhandelingen gevoerd over de bouw van ruim zeshonderd woningen in de wijken Islington en Millingdon.

Zoals bekend is kortgeleden de ontwikkeling van houtskeletbouw in Nederland op gang gekomen onder meer door een belangrijk rapport van de Stichting Bouwresearch.

Te Spijkenisse werd reeds een 99 woningen omvattend project in uitvoering genomen. In diverse andere gemeenten worden momenteel plannen voor houtskeletbouw bestudeerd. Voor zover bekend zijn de grote steden - analoog aan de gang van zaken in Engeland - hierbij nog niet betrokken.